

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Grafiky 2 / škola Vladimíra Kokolii

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**ARCHEOLOGIE AGRESIVITY:
PRUŽNÉ BARIÉRY**
ARCHEOLOGY OF AGGRESSION:
FLEXIBLE BARRIERS

Vypracovala: Dominika Hornerová
Vedoucí diplomové práce: prof. Vladimír Kokolia
Oponent diplomové práce: MgA. Milan Mikuláščík

Akademický rok 2018/2019

Ted' nemám čas – ted' ne – za chvíli – ještě chvíli – počkej – neruš – pěkně si hraj – buď hodná holčička – zabav se – buď potichu – neřvi – nekřič – nehluč – nelítej – neběhej – nezdržuj – kolikrát to mám říkat – nekoukej a běž – chovej se normálně – sedni si a sed' – ani se nehni – neskákej – nesahej na to – nestrkej to do pusy – ať tě to ani nenapadne – to nemyslíš vážně – buďte na sebe hodní – nehádejte se – nezlob – nemáš se čeho bát – neboj se – spadneš – spálíš se – řízneš se – něco se ti stane – ublížíš si – to nic není – nepřeháněj – to nemůže bolet – to nebude bolet – nekňourej – nepřekážej – střihej – mazej – zmizni – pozor – nehrb se – sed' rovně – nech toho – nedělej to – přestaň – jez – dělej – spi – ty nespíš – nepřej si mě – už toho mám dost – mám tě plný zuby – já jsem ti to říkal – to snad není možný – ty si se snad zbláznil – děláš si ze mě srandu – jen přes mojí mrtvolu – tak tobě to přijde vtipný – mám já tohle zapotřebí – jdi mi z očí

Pružné bariéry pojmám jako překážky, jež je nutno v celém životě překonávat. Postoj k překážkám formuje naše jednání v životě. Pokud se nakladené překážky v našem životě jeví jako nepřekonatelné, nezjistíme, že jsou překonatelné, ale také že jsou pružné, tedy vrací se do stavu před jejich překonáním. Právě v tom návratu je i jistý otisk životní zkušenosti. Žádné překážky života nelze definitivně zrušit.

Původní záměr mé diplomové práce se zabýval objevováním principů agresivity (ve stylu foucaultovských archeologií). V postupném uvažování se v ohnisku mého zájmu začal objevovat pojem bariéry. Bariéry skutečné – fyzické, ale i mentální, v rovině příkazů a zákazů, které umožňují člověku, jenž by jinak měl poskytovat péči, druhého odbýt a věnovat se sám sobě. V této souvislosti nelze opomenout např. bariéru sluchátek, již si dobrovolně nasazuje mnoho lidí, aby třeba nezaslechli volání druhého o pomoc.

V dalším průběhu uvažování se objevila klíčová vlastnost bariéry - její pružnost. Neustálý návrat související s postojem „marnost nad marností“. Pokud například překážku překročíte, ten za vámi musí vykonat totéž. Málokdy dokážeme trvale zrušit překážky úspěšného soužití mezi sebou. Různé podněty pro překonání překážky se nakonec staly ústředním tématem projektované instalace. Hlavním důvodem k překonání překážky zůstává odměna ve formě poznání, sebepotvrzení, přímého kontaktu s nedostupným uměním.

Celá instalace je doprovázena texty, které mají cestou varovat, povzbudit i pobavit. Většinou jsou tyto texty založeny na potřebě hájit obecně podceněnou péči o druhé, která je ve veřejném sektoru dlouhodobě podhodnocená. Na osobní rovině je pak dobrovolná péče často vnímána jako činnost samozřejmá.

Texty, zčásti inspirované teoretickou literaturou, jsou kolážovitě zakomponovány do objektů v prostoru instalace. Propůjčené myšlenky jsou více či méně volně reinterpretovány. Jejich seznam uvádím na konci textu.

Zčásti jsou pak inspirovány kontrastním zautomatizovaným jazykem frází, stereotypním myšlením i stereotypy jazyka, které jsou běžně užívány, aniž by byly dopředu promyšleny. Stereotypní fráze jsou často užívány dospělými zejména při komunikaci s dětmi. Je překvapující, v jak hojném počtu se podobné doporučující výchovné pokyny a příkazy vyskytují. Význam těchto floskulí bývá často protichůdný, nesmyslný, vyprázdněný nebo jinak nesrozumitelný a je často dost těžko proveditelný. Slova, prostředek komunikace, se stávají předmětem nedorozumění.

Postupně jsem rozpracovala různé druhy překážek na cestě k přímému kontaktu s uměním, které tento kontakt mají zároveň provokovat, vyvolat. Prvním artefaktem, jímž navazuji na přístupy z předchozího ročníku, jsou roztahovací pásky rozkrývající významy

za pomoci fyzické akce. Je zde potřeba vyvinout úsilí, které je mimo jiné dobré pro realizaci vztahu (snaha o pochopení, touha po dialogu). Na tyto strategie v diplomantské práci navazuji a dále je rozvíjím.

Další bariérou jsou horizontální pásy, jež lze snadno překonat, pokud se sehneme. Dále omezení recepce sdělení při skákání na trampolíně, které časově omezuje dobu působení podnětu na sítnici oka, redukuje sdělení z videa, jehož výrazným prvkem je text. Zároveň nabízí možnost soukromého fyzického prožití videa, které je umístěno ve výšce, kam lze nahlédnout jen za pomoci výskoku.

Použitým materiálem jsou šedé pryžové pásy, tzv. Esmarchova škrtidla, užívaná ve zdravotnictví k zaškrcení žil a tepen při krvácení, která jsou mimo jiné povinnou výbavou autolékárniček. Škrtidlům dominuje nevýrazná šedivá barva všedních dní. Vedle existenciálního rozměru mají pryžové pásy další významy na základě svých vlastností. Pruží – odpovídají; těsní, škrtí, tlumí – mají ochrannou funkci; jsou flexibilní, ale navracejí se do svého původního tvaru; umožňují polaritu napětí a uvolnění.

Pružný materiál užívám jako metaforu pružnosti v myšlení i jednání. Jeho prostřednictvím chci manifestovat potřebu být flexibilní, otevřený, nebrat vše jako pevné, trvalé, dané a neměnné, přehodnocovat to, co myslíme pod pojmem „přirozené“. Pružná hmota s námi vede dialog, odpovídá. V instalaci se snažím vyjadřovat myšlenky související se změnou postoje směrem k větší zodpovědnosti, zájmu a spolupráci. Potřebu vztahovat se i k izolovaným sektorům současné společnosti. Reprezentovat i lidi bezmocné. Otevřít se i nejchudší části obyvatelstva. Komunikovat mezi centrem a periferií.

Půjčuji si různé myšlenky a volně je přetvářím tak, aby vyjádřily můj záměr v konkrétních bariérách instalace.

Inspirovala jsem se zejména těmito autory a jejich díly: Xenofeministický manifest: Politika odcizení, od kolektivu Laboria Cuboniks; Václav Bělohradský: Společnost nevolnosti; Nicholas Mirzoeff: Jak vidět svět.

Nedávám si za cíl vytvořit zcela vyčerpávající studii na témata agresivity, péče, jazyka, limitů a bariér nebo marginalizovaných skupin obyvatelstva. Ráda bych poukázala na to, že překážky jsou průchodné. Nabízím příležitost stát se z diváka aktérem dění, k čemuž slouží užitečná překážka. Tato akce by ideálně měla vést k dialogu.

Seznam odborné literatury:

Václav JÁNOŠČÍK, Lukáš LIKAVČAN, Jiří RŮŽIČKA (eds.): *Mysl v terénu: Filosofický realismus v 21. století*: Laboria Cuboniks: *Xenofeminismus: Politika odcizení*, Praha: AVU, VVP – Display, 2017

Petr PRÁŠEK: *Člověk v šíleném dění světa: Filosofie Gillesa Deleuze*, Praha: Karolinum, 2017

Václav BĚLOHRADSKÝ: *Společnost nevolnosti*, Praha: Slon, 2007

Michel FOUCAULT: *Archeologie vědění*, Praha: Herrmann, 2002

Nicholas MIRZOEFF: *Jak vidět svět*, Praha: Artmap, 2018

Konrád LORENZ: *Takzvané zlo*, Praha: Mladá fronta, 1992

Johan HUIZINGA: *Homo ludens*, Praha: Dauphin, 2000

Petr REZEK: *Tělo, věc a skutečnost*, Praha: Kosmas, 2010

Eric BERNE: *Jak si lidé hrají*, Praha: Portál, 2011

Erich FROMM: *Umění být*, Praha: Portál, 2016